

І.В. Палійчук

Застосування ділової гри на післядипломному етапі підготовки лікарів

ДВНЗ «Івано-Франківський національний медичний університет»

Резюме. У статті проаналізовано суть поняття «ділова гра». Визначено позиції науковців щодо застосування ігор у післядипломній освіті лікарів. Висвітлено особливості ділової гри в післядипломній освіті лікарів. Проаналізовано деякі аспекти застосування ділової гри на післядипломному етапі підготовки лікарів.

Ключові слова: ділова гра, лікарі, професійна діяльність, післядипломна освіта.

Постановка проблеми в загальному вигляді

Післядипломна освіта пов'язана з перспективами економічного розвитку та соціальної стабільності суспільства, саме тому вона розглядається як одна із пріоритетних у державі. Концепцією післядипломної освіти визначено цілі та завдання розвитку професіоналізму кадрового потенціалу, удосконалення функціонування загальнонаціональної системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців для професійної діяльності в різних галузях.

У світлі реалізації міжнародних стандартів визначено основні цілі реформування медичної світи в Україні: підвищення якості підготовки медичних кадрів шляхом запровадження ефективної системи організації навчального процесу; гармонізація вітчизняної медичної освіти відповідно вимогам Євросоюзу. Реалізація визначених цілей можлива лише за умов розвитку професіоналізму викладацького складу та забезпечення ефективності навчального процесу в закладах післядипломної медичної освіти.

Професійна діяльність викладачів зазначених закладів повинна бути спрямована на задоволення індивідуальних потреб лікарів у особистому та професійному зростанні, підвищенні їх конкурентоспроможності, а також на забезпечення потреб держави у кваліфікованих медичних кадрах, здатних компетентно й відповідально виконувати фахові функції, запроваджувати новітні технології, сприяти подальшому соціально-економічному розвитку суспільства.

Інноваційні процеси, що відбуваються в системі післядипломної медичної освіти, вимагають переходу від традиційного пасивного навчання з метою накопичення знань до вмотивованого застосування слухачами набутих знань і вмінь у професійній діяльності. У зв'язку із цим навчальний процес у сучасному закладі післядипломної медичної освіти мусить бути спрямований на підготовку професійного фахівця, здатного ефективно працювати в нестандартних умовах, мобільного на ринку праці, полімовного та полікультурного.

Одним із засобів вирішення цього завдання є використання ділових ігор у навчальному процесі закладів післядипломної медичної освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Дослідженням теоретичних основ ігрової діяльності займалися К. Ушинський, Д. Пісарев, Л. Рубінштейн, О. Леонтєв та ін.

Аспекти впливу навчальних ділових ігор на формування професійної спрямованості висвітлювали Б. Букатов, Т. Кашканова, О. Приходько, В. Ткаченко,

О. Хоменко та ін. Вагомий внесок у розкриття функцій та змісту ділової гри зробили педагоги Г. Ващенко, Я. Коменський, С. Лісовий, П. Підкасистий, С. Русова, та ін., психологи Б. Ананьєв, Л. Виготський, О. Киричук, Ж. Піаже та ін. І. Підласий запропонував концептуальні підходи до організації гри у процесі навчання. М. Кларін дослідив практику використання ігрових ситуацій у зарубіжній педагогіці, описав рольові навчальні та імітаційно-моделюючі ігри. В. Ягупов визначив принципи конструювання й використання гри в навчальному процесі. На сучасному етапі Ю. Думанським, Є. Савченком, О. Середенком вивчаються переваги активних методів навчання лікарів, Т. Кудрявцевою досліджуються перспективи застосування ділової гри як засобу підготовки майбутніх лікарів до розв'язання проблемних ситуацій у професійній діяльності.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми

Разом із цим системний аналіз наукової літератури про проблему застосування ділової гри в післядипломному навчанні свідчить, що, незважаючи на велике коло досліджень, у науковому плані проблема застосування ділової гри на післядипломному етапі підготовки лікарів на сьогодні залишається малодослідженою, що зумовлює її актуальність.

Формулювання цілей статті

Метою статті є визначення можливостей застосування ділової гри на післядипломному етапі підготовки лікарів.

Виклад основного матеріалу дослідження

Під час наукового пошуку виявлено, що не існує єдиного підходу до дефініції поняття «ділова гра». А. Вербицький визначає ділову гру як знакову модель професійної діяльності, контекст якої задається знаковими засобами: за допомогою мови моделювання, імітації та зв'язків, включаючи природну мову [1]. Істотний інтерес становлять праці Б. Коротяєва, який вважає, що ділова гра є компонентом контекстного навчання, в якому засвоєння знань, формування вмінь і навичок поєднуються із професійною діяльністю, що представлена в певній модельній формі [3]. О. Хоменко, розглядаючи ділову гру як змодельовану та педагогічно організовану навчально-пізнавальну, науково-дослідну, професійно-виробничу діяльність, вважає, що вона забезпечує формування соціального та професійного досвіду особистості.

Аналіз праць О. Козлової дозволяє виділити таку властивість ділової гри, як необхідність прийняття рішень, і визначити таку характерну рису цієї гри, як моделювання учасниками її змісту як процесу професійної діяльності [4].

Незважаючи на існуючі розбіжності та різноманіття у визначенні дефініції «ділова гра», жодне з них істотно не суперечить іншому, а лише доповнює та поширює.

Розглянемо основні підходи до видової класифікації навчальних ігор, за основу якої різні вчені беруть певні ознаки, що різнобічно характеризують гру.

В. Оконь класифікуючи ігри, виділяє тематичні, функціональні й конструктивні, а за змістом – дидактичні, спортивні та військові.

М. Касьяненко наводить узагальнену класифікацію ігор, в якій виділяє моногру, тренінг, навчальну гру, навчально-ділову гру, ділову гру.

Ю. Бабанський відносить ділові та рольові ігри, дискусії та диспути, наукові конференції до методів стимулювання інтересу до навчання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності.

Істотний внесок у дослідження практики використання ігрових ситуацій зробив М. Кларін. Ним описані рольові навчальні ігри (гра-драматизація, гра-моделювання в гіпотетичних умовах), імітаційно-моделюючі ігри (гра-вправа, гра-ілюстрація, гра з посилюючим рольовим компонентом, гра зі спільним прийняттям рішення у складному соціальному контексті). Значну увагу автор приділив навчальним дискусіям: засіданням «круглого столу», засіданням експертної групи, форумам, симпозіумам, дебатам [3].

Аналіз різних позицій науковців у стосунку до визначення суті та класифікації ділових ігор дозволяє стверджувати, що застосування ділових ігор у післядипломному навчанні лікарів значно підвищує якість їхньої професійної підготовки.

Як встановлено під час дослідження, якість професійної підготовки знаходиться у прямій залежності від форм і методів навчання, які вибирає викладач для реалізації педагогічних цілей. Ці форми та методи повинні бути професійно-орієнтованими, допомагати слухачу розробляти власний план сходження на вершину професійної майстерності, прогнозувати свій розвиток з урахуванням власних індивідуальних якостей, визначити головну мету й цілі кожного етапу, методи та технології досягнення професійних вершин.

З урахуванням усього цього ділову гру можна розглядати як особливий вид діяльності людини, під час якої вона не тільки отримує задоволення від пошуку рішення, а і знаходить його швидше. Тому при підготовці медичних кадрів доцільно більш активно використовувати ділові ігри з метою формування й розвитку оперативного мислення, здатності ефективно та швидко діяти, приймати відповідальні рішення під час виконання професійних обов'язків при обмеженому часі.

Л. Наумовим визначено цілі застосування ділової гри в медицині: створення атмосфери інтелектуальної діяльності, яка близька до професійної практичної роботи лікаря; створення динамічної моделі гри; оптимізація тактики диференціальної діагностики та лікування хворих; створення оптимальної психологічної атмосфери при спілкуванні; об'єктивна оцінка якості професійної підготовки [6].

Цілком очевидно, що ділові ігри доцільно застосовувати у процесі післядипломної підготовки лікарів будь-якого фаху.

Було з'ясовано, що ділові ігри повільно впроваджуються в навчальний процес закладів післядипломної медичної освіти з таких причин: недостатність мотивації та підготовленості викладачів до використання ігор у

навчальному процесі; відсутність методичного супроводу використання ігор у навчальному процесі та недостатнє стимулювання креативності педагогів, дотримання традиційних підходів до педагогічного навантаження; недостатність взаємообміну прогресивним педагогічним досвідом запровадження та використання ділових ігор у навчальному процесі.

Можна стверджувати, що ділова гра – це ігровий аналіз конкретної ситуації, що дає можливість підтримувати у слухача творчу та поведінкову активність [1]. Ділові ігри доцільно використовувати з метою створення моделі професійної діяльності лікаря, максимально наближеної до реальної. Причому кожний слухач матиме можливість долучитись до процесу моделювання проблемної ситуації професійної діяльності з метою вдосконалення професійних знань і вмінь, розвитку особистісних і професійних якостей. Зауважимо, що під час проведення ділової гри відтворюються закономірності професійної діяльності та професійного мислення фахівця на матеріалі навчальних ситуацій, що сприяє підвищенню ефективності підготовки лікарів.

Ділові ігри, які використовуються в післядипломному навчанні лікарів, повинні характеризуватись: нескладністю форм, неординарністю змісту, обов'язковістю оцінки результатів, можливістю включення у структуру традиційних видів навчальних занять, динамічністю ситуацій, проєктованою й керованою емоційною напруженістю у процесі гри, обмеженістю часу, відведеного на вирішення проблеми, можливістю об'єднання в єдиний комплекс ігор відповідно до педагогічних цілей, включенням визначеного контексту професійної діяльності.

Важливими особливостями ділової гри є: мінімальний комплект ролей, невеликі витрати часу на проведення, швидкість отримання результату. Ці ознаки є суттєвими для вибору гри в післядипломному навчанні лікарів, оскільки їх повсякденна професійна діяльність протікає в обмеженому професійному колі, потребує безпомилкового прийняття рішень, виконання дій в умовах обмеження часу, а іноді й ресурсів.

Успіх застосування ділової гри на практичних заняттях залежить від доцільності використання наочності при моделюванні певної проблемної ситуації, що створює той мікроклімат, який не тільки на вербальному, а й на зоровому рівні сприяє вдосконаленню професійних умінь при розігруванні поведінкових і комунікативних моделей (наприклад, професійне спілкування з колегою; бесіда з родичами пацієнта; профілактична бесіда тощо). Важливою перевагою ділової гри є розвиток відповідальності не тільки за власні вчинки, а й за вчинки колег-партнерів по грі, що сприяє можливості адекватно оцінити процес і результат спільної діяльності [5].

Науковці стверджують, що здебільшого професійні поразки зумовлені відсутністю стратегічних навичок побудови власної професійної моделі. Застосування ділової гри сприяє розвитку аналітичних здібностей, формуванню цілісної понятійної системи. Отже, ділова гра дозволяє кожному слухачу відчути себе суб'єктом педагогічного процесу.

Висновки й перспективи подальших досліджень

У цілому можна констатувати, що ділові ігри є ефективним засобом підготовки лікарів не тільки на дипломному етапі навчання, а й на післядипломному. Це зумовлює доцільність їх запровадження в навчальний процес закладів післядипломної освіти. Подальші дослідження окресленої проблеми стосуватимуться пошуку інноваційних методів навчання лікарів-стоматологів на післядипломному етапі, які сприятимуть підвищенню їхньої професійної компетентності.

ЛИТЕРАТУРА

1. Вербицкий А.А. Деловая игра как метод активного обучения / А.А. Вербицкий // Современная высшая школа. – 1982. – № 3. – С. 129–142.
2. Карсон Д.Р. Деловые игры. Метод обучения принятию решений / Д.Р. Карсон. – М., 1977. – 143 с.
3. Коротяев Б.И. Учение – процесс творческий / Б.И. Коротяев. – М.: Просвещение, 1989. – 160 с.
4. Козлова О.В. Деловые игры и их роль в повышении квалификации кадров / О.В. Козлова. – М.: Знание, 1978. – 64 с.
5. Кудрявцева Т.О. Ділова гра як засіб підготовки майбутніх лікарів до розв'язання проблемних ситуацій у професійній діяльності / Т.О. Кудрявцева // Актуальні проблеми державного управління, педагогіки та психології: зб. наук. пр., вип. 2 (9). – Херсон, 2013. – С. 304–308.
6. Наумов Л.Б. Учебные игры в медицине / Л.Б. Наумов. – М., 1986. – 186 с.

Применение деловой игры на последипломном этапе подготовки врачей

И.В. Палийчук

Резюме. В статье проанализирована суть понятия «деловая игра». Определены позиции ученых по поводу применения деловых игр в последипломном образовании. Рассматриваются особенности деловых игр в последипломном образовании врачей. Анализируются некоторые аспекты применения деловой игры на последипломном этапе подготовки врачей.

Ключевые слова: деловая игра, врачи, профессиональная деятельность, последипломное образование.

The use of business game at the postgraduate stage of education of doctors

I. Paliichuk

Summary. The article is exposed the essence of «business game». Positions of scientific in relation to application games in a postgraduate education of doctors. Features business game in professional preparation of the future doctors lighted up. Separate questions of application business game as a method of education of the doctors at the postgraduate stage.

Key words: business game, doctors, professional activities, postgraduate education.

Палийчук Іван Васильович – д-р мед. наук, професор кафедри стоматології Інституту післядипломної освіти ДВНЗ «Івано-Франківський національний медичний університет». Адреса: вул. Галицька, 2, м. Івано-Франківськ, 76018, Україна. Тел.: (0342) 75-13-83. E-mail: Paliychuk62@mail.ru.

НОВОСТИ • НОВОСТИ • НОВОСТИ • НОВОСТИ • НОВОСТИ • НОВОСТИ • НОВОСТИ • НОВОСТИ

ВСЕМИРНЫЙ СТОМАТОЛОГИЧЕСКИЙ КОНГРЕСС FDI 2016 ГОДА ПРОЙДЕТ В ПОЛЬШЕ

Город Познань в Польше, где рынок стоматологического оборудования заметно расширился за последние несколько лет, примет участников ежегодного всемирного стоматологического конгресса FDI (AWDC) в сентябре 2016 года.

«Решение о проведении AWDC 2016 в Познани демонстрирует намерение FDI поддерживать баланс, чередуя в течение последнего десятилетия места проведения конгрессов между странами Северной и Южной Америки, Азиатско-Тихоокеанского региона и Европы, – говорит президент FDI д-р Тин Чун Вонг. – Я поздравляю Стоматологическое общество Польши с успешным принятием их заявки и с нетерпением жду этого значимого мероприятия FDI».

Выступая от имени организационного комитета Конгресса, президент Стоматологического общества Польши профессор Бартомеу В. Лостер сказал: «Нам оказана высокая честь принимать всемирный стоматологический конгресс FDI 2016 года. Мы с нетерпением ожидаем приема делегатов со всего мира в Познани, городе, славящемся своей историей и стилем».

Подготовкой мероприятия будут заниматься FDI и местный организационный комитет, в который войдут представители Стоматологического общества Польши, компании «EXACTUS», специализирующейся на организации медицинских и стоматологических конгрессов, и конгресс-центра Познани. Проведение AWDC также активно поддерживает Польская палата врачей и стоматологов, которая будет играть важную роль в подготовке к этому мероприятию.

Устойчивый экономический рост Польши за последние несколько лет благотворно отразился на оживлении рынка стоматологического оборудования и услуг, объем которого в 2013 году оценивался почти в 2,2 миллиарда евро. В стране работают около 30000 квалифицированных стоматологов (почти 80 процентов из которых составляют женщины) и около 23000 стоматологических фирм.

К другим причинам, по которым именно Познань была выбрана для проведения AWDC, относятся удобное расположение конгресс-центра, чрезвычайно развитая транспортная система города, превосходные возможности размещения участников мероприятия в непосредственной близости от места проведения конгресса и серьезная поддержка властей города.

Всемирный стоматологический конгресс этого года будет проходить в Нью-Дели с 11 по 14 сентября, а следующий конгресс 2015 года пройдет в Бангкоке, Таиланд.

www.medexpert.org.ua